

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

Tidning utgiven av Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt.

MOTTO: Vi kunna aldrig göra så mycket för en stor sak som en stor sak kan göra för oss.

II. ÅRG.

STOCKHOLM, 15 NOVEMBER 1913.

N:r 22.

RÖSTRÄTT FÖR KVINNOR

utkommer den 1 och 15 i var månad

Redaktör: ESTER BRISMAN.

Träffas onsdag och lördag kl. 1/23—1/24.

Redaktion och Expedition: 6 Lästmakaregatan 1

Expeditionen öppen vardagar kl. 1—4.

Rikstel. Norr 600. Allm. tel. 147 29.

Telegramadress: Rösträtt, Stockholm.

Prenumeration genom posten:

Pris för 1913 1 krona. Lösnummer 5 öre.

För utlandet sker prenumeration antingen genom posten eller genom insändande av 1 kr.

75 öre i postanvisning till tidningens expedition.

Annonspris: 15 öre per millimeterhöjd, större annonser och årsannonser rabatt.

Rikstel. 456. Allm. tel. 604.

9 f. m.—7 e. m.

Tiden hastar.

I dessa dagar då de stora politiska frågorna nästan med våld tränga sig på oss, och då kvinnornas intresse och medverkan påkallas även för frågor, som annars anses ligga långt utanför deras speciella område och från håll, som annars anse kvinnornas indragande i politiken såsom en styggelse, torde det icke vara ur vägen att ännu en gång framhålla vikten av den ännu pågående namninsamlingen till förmån för kvinnornas tills vidare största fråga, frågan om medborgarrätt i eget land.

Under den korta tiden av 1½ månad, som ännu återstår till dess L. K. P. R:s opinionslistor skola indragas, finnes ännu mycket arbete att utföra. I vårt vidsträckta land med dess långa avstånd, med dess mestadels glesa befolkning och otillfredsställande kommunikationer, är tanken att med våra listor nå fram till *alla* kvinnor en omöjlighet. Att nå fram till *så många som möjligt*, måste dock utgöra målet för vår strävan, och förr än alla medel att nå detta mål blivit utnyttjade, förr än alla ansträngningar som kunnat göras blivit gjorda, få vi icke låta arbetet vila.

Överallt i Sveriges bygder sitter det kvinnor, som hört talas om att kvinnorna nu samla sig om kravet på medborgarrätt, och som endast önska att någon måtte hitta vägen också till dem med en lista, så att också de få vara med. Kunna vi ta på oss ansvaret att icke bereda alla, som verkligen vilja vara med, tillfälle att få skriva på? Kunna vi godvilligt avstå från glädjen att vara den ljusbringare, som många längta efter? I varje hem, i rikemans boning och i fattigmans koja, där våra listor och våra flygblad hamnat, har ett eftertankens frö blivit sått och kvinnor så väl som män ha, med eller mot

Om kvinnorna vilja påtaga sig sin andel i de stora sociala problem, som ännu ingen nation löst, men som varje nation blir tvungen att upptaga till politisk behandling, om den vill behålla sin plats i en framåtskridande civilisation, ställas de inför valet att arbeta för ett ouppnåeligt ideal utanför politiken eller att införa en bättre moral i själva politiken.

Jane Addams.

sin vilja, tvungits att taga ställning till en av tidens största frågor.

På många håll, där frågan visst icke är ny och främmande, och där både rättvisan och samhällsgagnet äro väl insedda, råder den villfarelsen att ett namn mer eller mindre spelar ingen roll eller att det egna namnet är allt för obetydligt och värdelöst. Här gäller det att genom personligt samtal skingra sådana villfarelser. Det är det personliga i rösträttsarbetet, som behövs. Det har alltid behövts men allra mest nu under namninsamlingen för opinionsyttringen, denna opinionsyttring, som är byggd utslutande på kvinnornas egen solidaritet och offervillighet.

Det är stora krav, som i år ställts på de organiserade rösträttskvinnorna. Men arbetet är sådant att alla kunna delta, och ju flera som hjälpa till, dess lättare blir arbetet och dess bättre resultatet. Ingen kvinna är för obetydlig att skriva sitt namn på listan, ingen kvinna är heller för obetydlig att hjälpa till att samla namn. Alltid har man några vänner, några hos vilka ens ord och inflytande betyda något, och ingen kvinna, som inser namninsamlingens betydelse både såsom ett medel att sprida upplysning och ett medel att samla kvinnorna omkring sin egen stora sak, bör därför undandraga sig sin del i arbetet.

Med den enkla åtgärden att en gång vart tredje år lägga en valsedel i urnan uträtta kvinnorna långt mer än allt vad de åsyfta med alla resolutioner, petitioner och deputationer i världen.

Det är i förvisningen om detta, som vi mana kvinnorna att nu ännu mera än någonsin koncentrera sig just på förvärvandet av den enda rätt — medborgarrätten — utan vilken alla våra ansatser att inverka på de politiska förhållandena äro av ingen betydelse.

Tiden hastar. De kvinnor, som känna sitt ansvar i samhället, böra ägna

Lilly Engströms 70-årsdag.

En i vida kretsar känd och aktad personlighet, fröken Lilly Engström, firade i söndags sin 70-årsdag och blev föremål för den hjärtligaste hyllning av de olika föreningar och korporationer hon tillhört och tillhör. Under sitt verksamma och gagnarika liv har Lilly Engström icke blott hunnit med skolarbetet, som var hennes väsentliga livsgärning, hon var också Sveriges första kvinnliga skolrådsledamot, och hon har dessutom gjort en betydande insats i det sociala arbetet. Då Stockholms F. K. P. R. bildades, invaldes fröken Engström i styrelsen, som hon under en följd av år tillhörde, och Fredrika Bremer-Förbundets styrelse har hon tillhört sedan förbundet stiftades.

Representanter för Normalskolan, Pedagogiska sällskapet, Fredrika Bremer-Förbundet och Nya Idun anordnade i söndags afton en festlighet för fröken Engström på Skansens Höganloft, och bland de närvarande, som uppging till ett antal av omkring 200, märktes också representanter för Överstyrelsen för Stockholms stads folkskolor och för F. K. P. R.

Vid supén inleddes talens långa rad av läroverksrådet Fåhrens och efter honom tolkade åtskilliga samhällets och enskildas tack till den ungdomliga sjuttioåringen.

Fru Karin Fjällbäck-Holmgren talade å F. K. P. R:s vägnar och tackade fröken Engström för den insats hon gjort i föreningens arbete.

Till sist höllos versifierade tal av fröken Lotten Dahlgren och d:r E. G. J. Lilljebjörn.

de återstående veckorna av året åt samlandet av namn under kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt och valbarhet. De, som äro förhindrade att personligen delta i arbetet, kunna ekonomiskt stödja det genom insändande av penningbidrag till L. K. P. R:s kassaförvaltare, adr. Stockholm 3.

Rösträtten behöver alla goda krafter. Vi hava nu mindre än någonsin råd att splittra oss. "Såden är mycken och arbetarna äro få."

Politiskt kvinnorösträttsmöte i Uppsala.

Med anledning av den pågående namninsamlingen, kvinnornas opinionsyttring för erhållande av politisk rösträtt, hade Uppsala F. K. P. R. på söndagsaftonen anordnat ett offentligt möte å Norrlands nation, varvid anföranden i kvinnorösträttsfrågan höllos av andra kammarens vice talman, hr Daniel Persson i Tällberg, av fl. d:r Lydia Wahlström och av fru Ann Margret Holmgren.

Redan långt före den annonserade tiden var salen fylld till sista plats både på stolar och i gångar och så många som rymdes hade tagit plats i dörröppningarna till vestibulen och till angränsande rum. Bland den tämligen talrika manliga publiken märktes åtskilliga som politiskt intresserade bekanta personer och dessutom åtskilliga studenter.

Det första föredraget hölls av hr Daniel Persson, som talade om "Kvinnans rättsliga och sociala ställning inom familjen och samhället". Talaren betonade starkt det ansvarsfulla, ytterst krävande och otacksamma arbete i hemmet, som ålåg kvinnorna ur de mindre bemedlade klasserna. Då man bland kvinnorösträttsens motståndare velat göra rösträtten avhängig av värnplikten, hade det i någon tidningsdiskussion föreslagits, att kvinnorna skulle åläggas någon uppgift som motsvarade värnplikten. Det fanns kanhända sysslolösa damer, som behövde efterlysa en sådan uppgift, men det arbetande folkets kvinnor fyllde sannerligen ett tillräckligt tungt kall, för att deras rösträtt skulle vara motiverad.

Att nu taga steget ut och tillerkänna kvinnorna full medborgarrätt var en verkligt fosterländsk gärning. Kvinnornas rösträttsfråga var en rättsfråga. Att lösa den skulle bidra till den samling som var önskvärd för stärkande av vår nationella enhet.

D:r Lydia Wahlström upptog till granskning en del av de argument mot kvinnans rösträtt, som framkommit på högerhåll och polemiserade, mot professorerna Thyrén, Fahlbeck och Kjellén. Slutligen framställdes talarinnan frågan, om kvinnorna under det nuvarande utrikespolitiska läget vågade påtaga sig ansvaret att mottaga medborgarskapet, vilken fråga hon besvarade med ett obetingat ja. Med en ökning av medborgarnas antal följer ökad värnkraft.

Till slut berättade fru Ann Margret Holmgren "Sagan om Rösträttsfågeln", vilken redan förut mottagits med så mycket bifall i Stockholm. Samtliga anföranden belönades med starka applåder.

Glöm ej pristävlingen.

Se cirkulär nr 96 punkt 7.

Damdräkter

tillverkas verkligt förstklassigt under ledning av akademiskt utbildad tillskärare. OBS! Full garanti.

A.-B. Londoner Herr- & Damskrädderi-Etabl.

37 Drottninggatan, 1 tr.

A. T. 225 19. R. T. 67 13.

(A. F. 1629).

Svaluddens Pensionat

rekommenderas

R. T. Ulriksdal 17. A. T. Ulriksdal 85.

Postadr. Järva. Vördsamt Elin Johansson.

Frågobyran Kronan

Amanuensen C. Mothander

Mästersamuelsgatan 71, Stockholm. 10-4.

Alla juridiska uppdrag. Alla slags förfrågningar mot 1 kr. postförskött. Specialitet: Barnuppföringsmål.

LAGERSONS

SKOMAGASIN

Jakobsgratan 18 - Fredsgatan 8

J. A. Svensson
11 STORGATAN 11
Stockholm
Största urval
SYBEHÖR, MODEVAROR
GARNERINGSARTIKLAR.
Order till landsorten mot efterkraf.

Lille Pelle har fått en bror.

Säfte den 10 nov. 1913.

Karin och Pelle Janson.

ENERGON

förordas av läkare såsom ett

kraftigt näringspreparat, verksamt styrkande vid allmän svaghet, blodbrist, sömnlöshet, rubbningar i nervsystemet och under rekonvalescens.

Tillverkas av A.-B. PHARMACIA, Stockholm.

Kontrollant: Professor Fil. Dr. K. A. Vesterberg.

Kvinnorösträtten i praktiken.

WOMAN SUFFRAGE IN PRACTICE 1913.
The International Woman Suffrage Alliance. XV och 158 sidor. Pris kr. 1: 50.

Vid den Internationella kvinnorösträttsalliansens kongress i Stockholm 1911 beslöts att utgeva en bok, som skulle visa hur långt kvinnorösträtten hunnit i skilda länder. Uppdraget har utförts av en kommitté bestående av Frau Marie Stritt (för de skandinaviska och tysktalande länderna samt Nederländerna, Portugal och Ungern) advokaten Maria Verone (för övriga romanska länder samt Ryssland och Balkanstaterna) och miss Chrystal Macmillan (för Schweiz, de engelsktalande länderna och övriga utomeuropeiska länder). Boken, som var färdig till kongressen i Budapest har utgivits i en engelsk, en fransk och en tysk upplaga för att kunna bli tillgänglig för så många som möjligt.

Mrs Chapman Catt har försett den med ett förord, däri hon påpekar att frågan om kvinnans rösträtt nu övergått från det teoretiska till det empiriska stadiet. En intelligent tvivlare frågar icke längre, vad skall hända, utan vad har hänt, när kvinnor rösta, och det är för att tjäna dem till ledning som önska upplysning härom, som denna bok är skriven.

Författarinnorna ha bemödat sig om att få så exakta uppgifter som möjligt, men då officiella siffror icke alltid direkt stått till deras förfogande, ha de vänt sig till rösträttsföreningarna i de skilda länderna och bett dem stå till tjänst med upplysningar. Sedan ha de själva skrivit var sin del, men efter samma redaktionella plan. Boken har härigenom blivit synnerligen överskådlig. Naturligtvis förekommer det trots allt ett och annat korrekturfel på namn eller t. o. m. någon gång en missuppfattning i statsrättsligt eller annat avseende, såsom t. ex. när Odels-tinget och Lagtinget i Norge anges som under- och överhus, eller när det säges om Konstitutionsutskottet i Sverige, att det år 1911 icke tillät behandlingen av rösträttsmotionerna, därför att utredningen icke var färdig, i stället för att det avstyrkte förslagen. Det är naturligtvis alltid svårt att få en klar inblick i andra nationers politiska och statsrättsliga förhållanden och få

fullt exakta uttryck för dem på främmande språk. Men i det stora hela präglas arbetet av stor samvetsgrannhet.

Redogörelsen börjar med Australien, som ju rättvist är då denna världsdelen hunnit längst i kvinnorösträttsligt avseende. För varje land anges först befolkningssiffrorna, så de rösträtts- och valbarhetsrättigheter som kvinnorna ha jämte året, då de beviljades, därefter de kvalifikationer, som fordras för deras utövande, deltagande i röstningen, rösträttsrörelsens historia, den lagstiftning som anses vara en följd av kvinnorösträtten, samt slutligen de övriga erfarenheter man haft av den, varvid anföras yttranden härom av officiell karaktär eller av framstående män. I Nya Zeeland ha kvinnorna haft politisk rösträtt sedan 1893, och ehuru de ej äro valbara anses deras inflytande ha betytt mycket för den omfattande sociala lagstiftning, som sedan den tiden ägt rum.

Till det federativa parlamentet i Australiens Förenade stater ha kvinnorna haft rösträtt och valbarhet sedan 1902, till parlamenten i de sex staterna ha kvinnorna rösträtt, men äro valbara endast i Syd-Australien och Queensland. Deltagandet i valen å kvinnornas sida är i allmänhet nära nog lika stort som å männens. Såväl parlamentet som senaten ha givit offentligt uttryck åt sin åsikt om den lyckliga inverkan som kvinnorösträtten i Australien haft på både hem och stat. Senatens uttalande telegraferades som bekant till Englands premiärminister år 1910.

Tämligen likartade äro erfarenheterna från dem av Amerikas Förenade stater, som givit kvinnorna rösträtt. Först kommer Wyoming, som har äran av att vara den första stat i världen som givit kvinnorna medborgarrätt, och där kvinnor också blivit valda till parlamentet. Wyoming hade genomfört kvinnorösträtten redan år 1869 som territorium, och det gjordes åtskilliga ansträngningar från förbundsregeringens sida att få bort denna bestämmelse, när Wyoming skulle bli stat 1890, men dess resoluta förklaring: Vi vilja hundra gånger hellre stå utom unionen än komma in utan kvinnorösträtten, räddade denna.

Wyomings exempel efterföljdes av Colorado 1893, av Idaho 1896 och av Utah 1896 (som stat). Sedan blev det ett långt uppehåll, men de sista åren visa dess större framgångar för kvinnorösträtten, i det att politisk rösträtt gavs åt kvinnorna i Washington 1910, Kalifornien 1911, Arizona, Kansas och Oregon 1912, samt i territoriet Alaska 1913. (Illinois har tillkommit sedan boken skrevs).

Redogörelsen för Europa börjar med Finland, där kvinnorna fingo rösträtt och valbarhet 1906 och Norge där de fingo detta följande år. Sedan följer

berättelsen om Sverige, Danmark och Island. Då dessa länders rösträtts-historia redan torde vara tämligen bekant för tidningens läsare, kan jag här förbigå den.

Hr Lindman torde nu vinna världsberömmelse genom sitt i Andra kammaren gjorda uttalanden, att han inte kunde lägga fram någon proposition i frågan, förrän han låtit utreda kvinnorösträtts inverkan på nativitet och äktenskapsfrekvensen, ty detta finnes anført i historiken över Sverige.

Sedan kommer historien om Storbritanniens långa kamp för kvinnorösträtten med uppgifter om en oändlig rad av petitioner, resolutioner och motioner i frågan samt om föreningar som verka för detta mål, vilket dock ännu ej uppnåtts. Emellertid ha kvinnorna där en på vissa kvalifikationer vilande kommunal rösträtt, samt både rösträtt och valbarhet till fattigvårdsstyrelser, skolstyrelser och i Skottland även till kyrkoråd.

Från de övriga länderna ha vi mer historia om arbetet för rösträtten än några vunna resultat. I Tyskland förekommer dock även för kvinnor en viss på egendomen grundad kommunal rösträtt, vilket kvinnorna dock i regel blott få utöva genom manligt ombud. Detsamma är fallet i Österrike, där ogifta kvinnor dock kunna få rösta själva, medan de gifta endast få rösta genom sina män. I Nederländerna, Schweiz, Frankrike, Belgien, Italien, Spanien och Portugal ha kvinnorna ännu varken kommunal eller politisk rösträtt, däremot förekommer på sina håll rösträtt i kyrkliga ärenden i protestantiska församlingar samt till skolråd, handelskammare, försäkringskassor och dylikt.

I Ryssland kunna kvinnor utöva kommunal rösträtt och även rösträtt till duman genom sina manliga släktingar. De mera frisinna partierna sägas i allmänhet vara benägna att vid den utsträckning av rösträtten de arbeta för ta kvinnorna med.

Trots en synnerligen energisk kampanj ha icke heller kvinnorna i Ungern ännu gjort några större vinster i fråga om kvinnorösträtten, men frågan är dock synnerligen aktuell där och opinionen är ej alltför pessimistisk. Sedan gammalt ha ogifta kvinnor en på skattebetalning vilande kommunal rösträtt, som dock måste utövas genom ombud.

I Serbien och Rumänien är rösträttsrörelsen i gång medan några under rättelser i den vägen ej kunnat fås för Turkiet, Montenegro och Grekland.

Från Asien rapporteras att i Birma ha kvinnorna, som där äro ekonomiskt självständiga, kommunal rösträtt, vilken de också utöva, detsamma äger rum på en del andra platser i Indien t. ex. Bombay. På Java deltaga kvinnorna i val av bydomare. I Kina togo kvinnorna en livlig del i befrielsekriget och fingo också vara med om några av de

47
Västerlånggatan
(f. d. Barnängens lokal).
ASTRID SÖDERQUIST
KAPPAFFÄR
1 Klass Damskrädderi.
Väl sorterat lager av:
Engelska Ulstrar, Kostymer, Plysch o. Astrakan,
Frukappar, Aftonkappar, Backskäppor etc.

Dräkttyger Kr. 0:75 met.

tjock, kraftig vara, 70 cm. bredd, modärna färger, även passande till kjolar och barnkläder, Satinflaneller, nya, eleganta mönster 70 cm. bredd 0.65 met. 100-tals andra artiklar extra billigt.
Otto Oskarson, Klara N. Kyrkog. 22, 2 tr., Stockholm.

förberedande folkförsamlingarnas möten.

I Sydafrikanska unionen ha kvinnorna i allmänhet rösträtt, men ej valbarhet till stadsfullmäktige på samma villkor som för män (beroende av inkomst), och rösträtt och valbarhet till skolråd, däremot ej rösträtt varken till de enskilda staternas eller till unionens parlament.

En sammanfattning i bokens förtal påpekar att kvinnorna redan vunnit

rösträtt till stadsfullmäktige i 39 stater eller länder (11 under detta århundrade) bland vilka 32 äro engelsktalande, 5 skandinaviska och 3 asiatiska; valbarhet till stadsfullmäktige i 18 (13 under detta århundrade), av vilka 14 äro engelsktalande och 4 skandinaviska;

politisk rösträtt i 19 (12 under detta århundrade) av vilka 17 äro engelsktalande och 2 skandinaviska samt

politisk valbarhet i 13 (8 under detta århundrade), av vilka 11 äro engelsktalande och 2 skandinaviska.

(Finland räknas här till de skandinaviska länderna).

Denna bok om kvinnornas rösträttsrörelse och dess redan vunna resultat är synnerligen läsvärd, inte minst för våra motståndare. De kunna säga, det är sant, att sociala lagar, liknande dem som införts i kvinnorösträtts länder, också ha antagits eller äro under behandling i andra länder, men det kan inte nekas att man märker, vilken fart det kommer i allt detta lagstiftningsarbete, när kvinnorna komma med i jämförelse med vad som sker på andra håll. Och när man här läser om så många vunna segrar och ser hur rörelsen brett ut sig till alla världsdelar t. o. m. till Asien, så erinrar man sig med en viss förundran några yttranden av lärda män i vår riksdag, som där demonstrerat sin historiska skarpsinlighet genom att påstå att kvinnorösträttsrörelsen nått sin kulmen och är stadd på återgång.

Gulli Petrini.

Återuppståndna föreningar.

Det är alltid glädjande att kunna meddela bildandet av nya F. K. P. R., vilket visar att rösträttsintresset väckts till liv på olika platser. Men icke mindre — snarare mera — tillfredsställande är det, då på platser, där rösträttsintresset en gång väckts, men ej tillräckligt starkt för att hålla liv i en förening, en ny förening bildas i den avsmnades ställe. Tre sådana glädjande tilldragelser ha nu inträffat inom en helt kort tid, i det att fru Ella Billing genom sina väckande föredrag lyckats få till stånd nya F. K. P. R. i Västervik, Lidköping och Mjölby. Av allt att döma tycks det som om dessa föreningar skulle ha förutsättning att bli vid liv och utvecklas. "Ja, må de leva" — men inte i hundrade år.
E. B.—n.

PRÖVA

Kronans Jästpulver

från

A. B. Tekn. Fabriken KRONAN
i Karlstad.

Burkar à 25 öre. Överlägsen kvalitet.

Begär det genom Er vanliga leverantör, men godkänn intet annat.

Östermalms Sjuk-, Vilo- & Förlossningshem

12 Floragatan STOCKHOLM, 2, 3 o. 4 tr. (hiss). Telefoner: Riks 90 12. Allm. 12 50.

Läget för sjuk-, vilo- och förlossningshemmet är tyst och ostört. Soliga rum. All nutida komfort. Operationsrum. Badrum, med fullst. elektr. ljusbad, med eller utan massage, även för andra än hemmets patienter. De strängaste fördringar på hygien uppfyllda. Telefoner i varje våning. Gott dietiskt bord. Fritt val av läkare och akuschörskor.

Ref.: Dr E. O. HULTGREN, Dr ARTHUR FÜRSTENBERG, Dr ARNOLD JOSEFSON.

Föreståndarinnan HILMA FREDLUND, f. d. föreståndarinnan vid Stockholms sjukhem, Skuru o. vid Drottninghuset.

Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning.

Av jur. kand. Anna Wicksell.

II.

Äktenskapshindren.

Rörande villkoren för ingående av äktenskap innehåller förslaget rätt stora och ingående förändringar. Som de nu gällande hindren i allmänhet torde vara kända, behandlas här endast föreslagna ändringar och tillägg.

Den första nya bestämmelse härvidlag är höjandet av kvinnornas äktenskapsålder från 17 till 18 år. Härom är ej annat än gott att säga; det är bara beklagligt, att den ej, i likhet med männens, kunnat sättas lika med myndighetsåldern. Det är lätt att se, vilka praktiska betänkligheter som ställa sig i vägen för detta; jag skall, för utrymmets skull, ej alls uppehålla mig vid dem; man får vara glad, att det åtminstone blivit 18 år. Däremot förefaller det mig besynnerligt, att beredningen icke tyckes ha haft ens en tanke på att samtidigt höja den kvinnliga skyddsåldern, vilken fortfarande alltså skall stanna vid 15 år. Beredningen gör sig rätt mycket besvär med att visa, att höjandet av äktenskapsåldern ej behöver medföra ökat antal utomäktenskapliga förbindelser; och låt oss hoppas, att den får rätt häri. Det är dock rent principiellt sett en oegentlighet, för att använda ett mildt ord, att det skall finnas 3 år i en kvinnas lif, då det icke är tillåtet för en man att i all hederlighet gifta sig med henne, men fullt tillåtet att förföra henne. I norska strafflagen har den villkorliga skyddsåldern satts till 16 år, medan straff jämväl drabbar den, som övar otukt med kvinna mellan 16 och 18 år, då hon står under hans myndighet eller uppsikt. I samtliga de stater i Amerika och i Australien, där kvinnorna erhållit politisk rösträtt, har en av de första lagstiftningsåtgärder, de yrkade på och fingo genomförda, just varit höjandet av såväl äktenskaps- som skyddsåldern till 18 år. Och går det för sig i dessa länder, så borde det väl gå även här. Beredningen hoppas att förbudet mot äktenskap under 18 år i sig självt skall verka därefter, att "i folkmedvetandet

en fri könsförbindelse före uppnåendet av den sålunda fastställda åldersgränsen skall komma att gälla såsom i särskild grad fördömlig"; en ren straffsanktion skulle naturligtvis verka ännu mycket kraftigare och endast uppfattas som en logisk och rationell konsekvens av äktenskapsförbudet.

K. M:t kan bevilja dispens från åldershindret för såväl man som kvinna; men den som vill gifta sig före myndighetsåldern måste alltid ha föräldrars eller förmyndares samtycke. Det nya här är att det gamla giftomannaskapet alldeles avskaffats, att båda föräldrarna sidoställts i fråga om samtycke, därest båda leva och äro vid fullt förstånd, samt att ifall inga föräldrar finnas, förmyndaren träder i deras ställe i stället för den gamle giftomannen.

Alldeles nya äktenskapshinder äro sinnessjukdom eller sinnesslöhet samt könssjukdomar i smittosamt skede. Sinnessjukdom, som gått så långt, att den sjuke vårdades på anstalt eller absolut var berövad all handlingsförmåga, har naturligtvis alltid varit äktenskapshinder; men det finnes en hel del former och grader av sinnessjukdom där detta ej är händelsen, men där äktenskaps ingående befaras kunna ha skadlig verkan på avkomman; det är sådana fall, som nu medtagits såsom äktenskapshinder.

Det är mycket grannliga bestämmelser, som vårt lands präster, jurister och först och främst läkare här fått sig ålagda att föra ut i livet. Under tecknad kan ju icke pretendera att ha någon som helst personlig mening om den formulering de i lagförslaget erhållit; men den synnerligen ingående motivering som beredningen på denna punkt åstadkommit gör, åtminstone på en lekman som mig, intryck av att vara mera än vanligt omsorgsfull och övertygande. Det är att hoppas, att bestämmelserna må även i tillämpningen visa sig motsvara syftet och medföra såväl förbättrade rasmöjligheter som framför allt ökad ansvars känsla rörande

de födande av barn med dåliga rashygieniska förutsättningar.

Vidare har det gamla hindret mot giftermål mellan ett syskon och det andras avkomling numera blivit dispensabelt, vilket torde vara en avgjord förbättring.

Det gamla avvitringshindret har försvunnit och den gamla sorgetiden har alldeles bortfallit för man, och för kvinna reducerats till 10 månader från upplösningen eller från det sammanlevnaden med mannen upphörde; även för kvinna bortfaller hindret, ifall hon kan visa, att hon icke var havande från tiden före upplösningen.

Lysning.

Reglerna om lysning äro i det stora hela analoga med vad som redan är gällande. Lysningen skall fortfarande försiggå i brudens församling, men en förbättring är, att, efter meddelande av hinderslöshetsbetyg, eller som det numera skall heta äktenskapsbetyg, för mannen, kungörelse härom skall jämväl i mannens församling uppläsa, med uppgift å bägge de trolovades fullständiga namn och hemvist samt om lysningsförsamlingen.

En hel del regler ha givits om, hur sådan hinderslöshet skall styrkas, som icke utan vidare framgår ur kyrkoböckerna, och den viktigaste nyheten därvidlag torde vara, att de gamla intygen från trovärdiga personer angående släktskapsgrader, föregående äktenskap o. s. v. numera ersatts av vederbörandes personliga på heder och samvete avgivna försäkran, samt att sådan försäkran jämväl skall avgivas rörande frihet från fallandesot (där han eller hon ej "är känd" för att lida av sådan, i vilket fall det fordras läkarintyg, såsom även är fallet vid sinnessjukdom och sinnesslöhet) samt från könssjukdom.

Med avseende på sistnämnda hinder förefaller det mig, att paragrafen fått en i någon mån olycklig formulering. Den lyder så: Trolovad skall ock, där han icke visar Konungens tillstånd att utan hinder av könssjukdom ingå äktenskapet, avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete, att han, såvitt honom är veterligt, icke lider av könssjukdom i smittosamt skede.

24 Upplandsgatan **24**
— 1 tr. till vänster —
STOCKHOLM

HILDA HEDÉN

Dameklipping • Damskrädderi • Modeaffär

OBS! Specialité: SORBESTÄLLNINGAR

Allm. Tel. 21133

När man läser detta får man nästan det intryck, att den nämnda kungl. dispensen är ett särskilt hedersamt dokument, som befriar vederbörande från den eljest åskade obehagliga försäkringen; detta är naturligtvis alls icke meningen, utan försäkringen är tvärtom den för allt hyggligt folk gällande regeln; dispensen visar endast att en sådan försäkran icke kan avgivas, men att vederbörande undantagsvis ändå får ingå äktenskap. Jag skulle vilja hemställa, om man icke kunde vända upp och ner på formuleringen och därvid också samtidigt införa läkarbetyg som ett verkligen libererande dokument. Stycket skulle då komma att lyda: Trolovad skall ock avgiva skriftlig försäkran på heder och samvete, att han, såvitt honom är veterligt, icke lider av könssjukdom i smittosamt skede, såvida han icke antingen föret läkarintyg härom eller ock visar konungens tillstånd att utan hinder av könssjukdom ingå äktenskapet.

Beredningen har ej velat föreslå obligatoriskt läkarintyg härvidlag, ej ens ifall personen ifråga har dåligt rykte, eller som det heter om de andra sjukdomshindren "är känd" för sådan sjukdom. Mig förefaller detta nästan allt för finkänsligt; även om man kan tänka sig att en lysningsförrättare av ren chikan kunde begära ett dylikt intyg av någon honom misshaglig person, så behövde detta ju ej nämnvärt generera den som hade gott samvete, varemot den som icke har gott samvete, helt säkert bör rådfråga läkare. Den av mig föreslagna ändringen gör emellertid ej heller läkarintyget obligatoriskt, utan inför det blott i lagen som ett normalt och rekommendabelt sätt att styrka sin hinderslöshet på denna punkt och torde kunna vara nyttig genom att vänja allmänheten vid föreställningen om, att detta äktenskaps-

En ny bok av Elin Wägner.

ELIN WÄGNER: *Helga Wisbeck*. Albert Bonnier. Stockholm. 312 sidor. Pris kr. 4:50.

Ett myllrande vimmel av ansikten, människor, öden och livsproblem, vilka likt havets böljor maktlöst skölja mot ett människödes svarta klippa — detta är det samlande intrycket av Elin Wägners nya bok.

Livsproblemen som här möta äro kvinnornas problem av i går, i dag och i morgon. *Helga Wisbeck* är på ett sätt ett slags brokigt illustrerande mänsklig exemplarsamling till kvinnörelsens sociala revolution, som ideligen pågår omkring oss.

Kvinnan och *Arbetet*, ja visst, men också Kvinnan och *Kärleken*! Kvinnorna själva stadda i ett både lyftande och smärtande tillstånd av värligt vardande, hänvisade att upptäcka nya krafter inom sig för att kunna räcka en hand åt vardera av dessa livsbärande makter. Ofta omilt behandlade av dem båda. Skymtande i bakgrunden det gamla hemmet, som gav arbete intill slaveri, och där hustrun i den gemensamma sängkammaren förvärvade den av henne som outhärlig uppskattade talangen att gråta ljudlöst. I mellanplanet det förmodna hemmet i stad, som inte ger något arbete alls, men väl pösande och odrägliga kvinnliga lyxvarer. Och i förgrunden hemmet självt, tack vare kommunikationerna, åter vordet ambulerande såsom nomadens tält, medan barnet begär sta-

bilitet och förstklassig barnavård! En hypermodern konflikt för en stackars kvinna.

Som exponenter för kvinnörelsen möta "de emanciperade" av olika generationer: det äldsta, nackstyva gardet, som förblivit ensamma, emedan jorden icke bar någon värdig karl, och som så småningom förbenats till tränade manshaterskor; de allra yngsta, vilka stolt och naivt tro sig om att kunna helt slå under sig alla livets värden — man, hem, barn, arbete och självutveckling — tills att tvånget att välja bleker deras friska förtröstan. Och mellan dessa båda generationer, representerad i *Helga Wisbeck* — "Helga av alla, en skatt, en Guds gåva" — den intagande, endast i få exemplar förefintliga mellangenerationen, som i sig upptagit styrkan och låtit ligga svagheten hos både föregångare och efterföljare. Ja, hon är verkligen förtjusande, levande och övertygande skildrad, denna lilla ivriga, otåliga och rastlöst verkamma kvinnovarelse, omätligt ärelysten å kvinnökönets vägnar, utstrålade åt alla styrka, hjälp och nytt hopp. Munter och varm, klok och modig, stark nog att på sina axlar taga ansvar för andra, vandrar hon nöjd sina lätta och fasta steg "under den blåsliga himlen". Helga är en skicklig och ansedd läkare med stor praktik och mycket socialt räddningsarbete. Hennes gåva att kunna praktiskt ordna för andra får en utmärkt användning i läkarens kall, dit själavården i våra dagar överflyttats från presterna. Helga står alltså så väl som möjligt med *Arbetet*, hon och det äro som skapta för varandra. "Hon kunde erfara den mogna ålderns lycka i för-

troendet till sin egen kraft, rådsnarhet och besinning." Hennes entusiasm för kvinnornas stora sak blåser liv i hennes verk, och med "*Kärleken*" tror hon sig vara färdig genom en djup, men obesvarad och nu ärrad ungdomskärlek.

Allt således som var och en kan förstå just precis tillrättalagt för kärleken att göra sig påmint på nytt om en stor plump i det rediga och förhoppningsfulla manuskriftet! I överensstämmelse med Helgas fast sammanslutna personlighet är det ingen ny kärlek utan ungdomsföremålet som dyker upp igen, nu gift, för att efter ett kort tillnärmande draga sig tillbaka. Helga, djupt träffad, först nu fullt medveten om den lycka, främst barnet, hennes kvinnoväsen begärt och gått miste om, återvänder till arbetet. Men glansen är släckt, verket är "sönderfallet i tröttsamma detaljer", som i tålmod måste tagas upp "en i sänder, en i sänder". Hon håller sig i alla fall upprätt, och innan boken slutar har en sekund en gnista av den gamla stridslusten tänts, visserligen för att lika snabbt slockna, dock ej utan hopp om återtändning.

"*Helga Wisbeck*" är ingen bok om lära, utan alltigenom en bok om liv. Läran, kvinnornas stora sak, framtidsmålet, segerhoppet finnas där visserligen och genomstråla boken med ett både starkt och mildt patos. Men över tesernas grå murar klättra över allt det levande livets graciösa gröna rankor. Kvinnörelsen är här för övrigt uppställd på det enda rätta sättet, just som en fråga på vilken framtiden får ge svaret. Elin Wägners varma, känsligt skif-

tande och humoristiska temperament är som skapat att sätta de tjuvpojksaktigt belysande solkattorna in i problemets alla vinklar och vrår. Och hennes förunderligt levande, smidiga stil frir här en ny triumf. Boken vimlar av prov på en sällsynt formuleringskonst — många av dess uttryck och vändningar avlocka läsaren en befrielsens suck såsom inför det slutgiltigt sagda.

Men framför allt är detta en bok om en kvinna och ett öde. Helgas öde är den dominerande svarta klippa, omkring vilken allt det andra fräser som skum och böljor. Denna konstnärliga avvägning av ämnet har också fått sitt uttryck i stilen. Flera av de kapitel, som ägnats åt vimlet och livstavlorna, äro nedkastade i en rasande journalistisk yra, av vilken man onekligen ibland blir en smula anfädd. Kapitlen om Helgas historia däremot — de tyngande och bärande sidorna i boken — skrida fram med den fördjupade livsfilosofiens höghet och ro. Konstellationen Krister-Helga-Elisabeth är skildrad med en gripande men stillsam intensitet. De skrida som kalla stjärnors utmätta gång över människors i lydnad sänkta huvuden. Läsaren, eller kanske rättare läsarinna, skall här finna och igenkänna många av den djupaste kvinnliga känslans särdrag.

En högst underhållande bok, som man ej släpper förrän den är genomläst. Och på samma gång en bok man vill ha på sin hylla för att då och då i en stilla stund åter besöka någon av dess sidor.

Elin Wägner är att lyckönska, och vi alla med henne!

Gerda Hellberg.

Lektioner i linnesömnad

(även blusar, barnkläder m. m.) Praktisk metod, utan träckning. Varje elev disponerar en symaskin. Under Okt., Nov. och Dec. även aftonlektioner.

KARIN EGNÉR. EVA EGNÉR.

Sibyllegatan 36

(A. F. 1956) R. T. 35 30. A. T. 210 04.

hinder är en allvarlig sak, som det är gott och lugnt och även hedersamt att kunna objektivt styrka, att man är fri ifrån.

Vigsel.

Rörande formen för ingående av äktenskap ha vi ju en helt ny lagstiftning av 6 november 1908. Det är naturligt att häri inga större ändringar gjorts; dock har möjligheten att erhålla kyrklig vigsel utvidgats i två avseenden. Å ena sidan har det medgivits kungl. maj:t rätt att förordna, att medlem av utländskt evangeliskt-luteriskt trossamfund skall hava samma rätt till kyrklig vigsel som medlem av svenska kyrkan. Härom är, såvitt jag kan se, ingenting annat än gott att säga. Det är ingen förnuftig mening i att två människor, som båda önska kyrklig vigsel, ej skola kunna erhålla den, endast därför att den ena är norsk eller dansk eller eljest utländsk luteran.

Den andra utvidgningen förefaller mig däremot mera betänkelig. Den medgifver rätt till kyrklig vigsel, så snart endast en av kontrahenterna är medlem av svenska statskyrkan, medan den andra däremot tillhör annat kristet trossamfund. Här är att märka, att ett påbudet civiläktenskap aldrig kan leda till någon sorts samvetstvång för någon av parterna, båda äro oförhindrade att efter undergången borgerlig vigsel var och en på sitt sätt låta nedkalla Guds välsignelse över sitt äktenskap. Kyrklig vigsel kan däremot medföra samvetstvång, och det kan vara att befara, att den samvetsgranne utsättes för starka påtryckningar och övertalningar just från sådana, som själva härvidlag icke ha något samvete alls, utan önska kyrklig vigsel på mycket världsliga och föga rekommendabla grunder.

Likaledes förefaller det mig som om, då den borgerliga vigseln är den allmänna, den för alla tillgängliga, så snart endast äktenskapsbehörigheten är styrkt, denna borde nämnas först i lagen, medan den kyrkliga, såsom medgiven endast under vissa villkor eller omständigheter, borde komma efteråt. Beredningen har infört benämningen vigsel för båda formerna för äktenskaps ingående i den uttryckliga avsikt att bekämpa den emellanåt försporda föreställningen, att ett äktenskap ingått i borgerlig form, skulle ha lägre värde än det, som slutits med kyrkans medverkan; detta är utmärkt bra, men det kan se ut som om beredningen genom att placera de båda formerna i ordning som är omvänt mot vad man rationellt skulle vänta, i någon mån själv skattat åt samma felaktiga föreställning. (Forts.)

I förra delen av denna uppsats, införd i n: 21, finnas två tryckfel, vilka härmed rättas: på 2:dra spalten 13:de raden nedifrån står *heter*, skall vara *betyder*; och på 3:dje spalten 14:de raden uppifrån står *utan*, skall vara *utom*.

Meddelande från V. U.

1. På en del håll lär den åsikten göra sig gällande, att F. K. P. R:s medlemmar icke behöva skriva sina namn på opinionslistorna då de "ju räknas ändå". F. K. P. R:s ordförande uppmanas att se till att medlemmarna tagas ur denna villfarelse. Endast de å listorna tecknade namnen komma att medräknas i opinionsyttringens slutresultat, och här bör naturligtvis ingen enda föreningsmedlem saknas.

2. "De kristna kvinnorna och rösträtten" Anna Roos mycket uppmärksammade artikel i Röst rätt för Kvinnor n: 21 finnes nu i särtryck och ingår såsom flygblad n: 7 i Opinionsyttringens skriftserie.

Arbetet ute i landet

Alby F. K. P. R. hade den 14 okt. enskilt möte, varvid frågan om försakelsedagen behandlades och beslut fattades om lämnande av bidrag. Vid mötet förekom musik och uppläsning. Den första av de sedan någon tid av föreningen planerade skolköskurserna har nu tagit sin början, i det Medelpads ambulerande skolkök förlagts till Alby. Intresset för saken inom samhället är synnerligen stort. Vid ett av Alby F. K. P. R. anordnat möte i Ensilire den 26 okt., höll fröken Elin Wahlqvist föredrag.

Alingsås F. K. P. R. anordnade under sitt oktobermöte diskussion över ämnet: "Kvinnan och äktenskapet" med fröken Anna Norlander som inledarinna, varefter fl. kand. Elisabeth Petterson talade om rashygien.

Eringsboda F. K. P. R. anordnade den 2 nov. ett möte i Alnaryds skola med fru Augusta Tonning och folkskollärare G. Hagman som talare. Mötet var talrikt besökt och sång förekom även på programmet.

Falkenbergs F. K. P. R. hade ordinarie möte tisdagen den 21 okt. Ordf. redogjorde för föreningens arbete under halvåret och uppmanade medlemmarna att allmänt deltaga i arbetet med namnsamlingen. Till centralstyrelsemedlem valdes fröken Anna Trädgårdh och till suppleant doktorinnan Eliza Björck. Efter sammanträdet hölls ett synnerligen trevligt samkväm, varvid musik och deklamation utfördes. Sist följde diskussion över ämnena: "Värdet av den pågående namnsamlingen" och "Blir den socialt intresserade kvinnan mindrevärdig som husmoder". Sådana diskussionsaftnar komma härnäst att hållas den 15:de i varje månad.

Forshaga F. K. P. R., som varje jul brukar beklåda fattiga barn, hade för att få in medel till detta lördagen den 1 och söndagen den 2 nov. anordnat en vällyckad höstmärkad. Lokalen var Forshaga rymliga Folket hus, som smyckats med flaggor, enar och girlander. Två tablåer hade arrangerats, av vilka särskilt "Kvinnan genom sekler" hälsades med stormande bifall. Till denna tablå upplästes stämningsfulla verser. Publiken var båda kvällarna mycket talrik och kommersen livlig.

Gränna F. K. P. R. hade den 31 oktober sitt 2:dra ordinarie årsmöte, ganska talrikt besökt. Styrelsen omvaldes med acklamation, nämligen: fru Berta Bergin, ordf., fru Ebba Ström, vice ordf., fröken Ida Lagerberg, sekr., fru Jeanie Lundegård, vice sekr. samt fru Maria Janson, skattmästare. Till Centralstyrelsemedlem: fru Berta Bergin, och suppleant: fru Ebba Ström. Revisorer: fröknarna Agnes von Rosen och Elin Hjerström; suppleanter: fröknarna Hilda Rosenberg, och Sigrid Berg. Nya medlemmar antecknades, och man åtskildes med förönsat att än livligare ta itu med namnsamlingen.

Göteborgs F. K. P. R. sammanträdde den 10 okt. i Chalmerska institutets hörsal. Mötet öppnades av fru Frigga Carlberg, som påminde de närvarande om namnsamlingen och uppmanade till livligt deltagande i densamma. Vidare meddelade fru Carlberg, att en försakelsedag till förmån för föreningens kassa kommer att anordnas. Här efter överlämnades ordet till jur. kand. fröken Eva Andén, som höll ett lärorikt och fängslande föredrag om "Folkpensioneringen".

Kalmar F. K. P. R. hade den 17 oktober sitt första sammanträde för hösten. Ordf. redogjorde för namnsamlingen, som håller på att avslutas inom länet. Det approximativa resultatet är över förväntan gott, i betraktande av den motagitation som satts i gång i lokalpressen. En skildring av röst-rättskongressen i Budapest, belyst av bilder, och ett angenämt samkväm utfyllde aftonen. Då någon försakelsedag ej kunnat anordnas, gjordes vid mötet en insamling för L. K. P. R:s agitetskassa.

Föreningen hade den 4 november tillsammans med andra kvinnoföreningar på platsen, anordnat opinionsmöte i reglementeringsfrågan i Betesda kyrkan, med föredrag av direktör O. Vesterberg. Efter föredraget antogs enhälligt Stockholms-resolutionen.

Karlskrona F. K. P. R. hade den 20 oktober sammanträde å högre läroverket för flickor. Sedan fröken Sigrid Kruse hälsat de närvarande välkomna, höll d:r Gulli Petrini ett synnerligt intressant föredrag om röst-rättskongressen i Budapest. Till Centralstyrelsemedlem omvaldes fröken Sigrid Kruse och till suppleant fru Valborg Falck. Mötet avslutades med ett angenämt samkväm.

Motala F. K. P. R. hade den 20 oktober ett talrikt besökt möte. Fru Törnquist höll ett kort och sakkunnigt föredrag. Sedan en redogörelse för namnsamlingens nuvarande läge ägt rum, utfylldes programmet med sång och musik och vid supén flek föreningen visit av "Madame Anti". Föreningen räknar nu 160 medlemmar.

Kristianstads F. K. P. R. hade den 15 okt. föreningssammanträde, varvid ordf. i sitt hälsningstal omnämnde att namnsamlingen i staden givit ett gott resultat. Fröken Anna Nilsson från Malmö gav därefter en underhållande skildring av kongressen i Budapest.

Köpings F. K. P. R:s ordförande, stadsfullmäktigen fru Emelie Johansson, blev på sin 50-årsdag föremål för hjärtliga hyllningar och uppvaktades på förmiddagen av representanter för F. K. P. R. och Vita Bandet.

Landskrona F. K. P. R. hade den 22 oktober sammanträde, varvid fru Maja Strandberg höll ett medryckande föredrag om "Kvinnan och samhället". Efter föredraget sjöng fru Holmquist några sånger, ackompanjerad av fru Sundholm, och samkvämet präglades av den angenämaste stämning.

Linsälls F. K. P. R. höll den 3 nov. möte, varvid följande styrelse valdes: Ordf.: fru Ida Mesch, v. ordf.: fru Gertrud Västberg, sekr.: fröken Anna Bäckström, kassör: fru Karin Eriksson, v. sekr.: fru Kristina Nyholm; styrelsesuppleanter: fruarna Gertrud Lindell och Brita Liljestrand. Revisorer: fruarna Gertrud Sjöberg och Sigrid Åslund. Centralstyrelsemedlem: fru Ida Mesch, suppleant: fröken Anna Bäckström. Presskommitté: fröknarna Flora Mesch och Hulda Lindell. Medlemsantalet är 31. Namnsamlingen bedrivs kraftigt.

Lunds F. K. P. R. hade den 9 okt. sammanträde för att planlägga namnsamlingens arbete för Lunds stad. En byrå kommer att upprättas i en trevlig lokal mitt i stadens centrum. Föreningens medlemmar äro mycket intresserade för namnsamlingen, och såväl Lunds arbetarekommun som Lunds socialdemokratiska kvinnoklubb ha lovat att hjälpa till med arbetet.

Vid sammanträdet höll fru Annie Gunnarsson från Malmö ett mycket uppmärksammat föredrag om sitt namnsamlingsarbete på landsbygden för Lundaföreningens räkning, vilket varit föreningen till stor hjälp.

Mötet omfattade även höstens val till styrelse m. m. Det blev omval över hela linjen. Till centralstyrelsemedlem återvaldes doc. Borelius och till centralstyrelsesuppleant fru Wiksell.

Ronneby F. K. P. R. hade den 31 okt. ordinarie möte i Fridshemmet lokal. Den avgående styrelsen omvaldes och till centralstyrelsemedlem utsågs fru Augusta Tonning med fröken Maja Hellström som suppleant. Sedan ordf. utvecklat skälen för kvinnornas begäran att få direkt inflytande på samhällsangelägenheterna, avslutades mötet med ett angenämt samkväm.

Stockholms länsförbund av F. K. P. R. hade söndagen den 26 okt. anordnat möten i Nynäshamn med fröken A. Lindhagen och i Tunelsta med fru E. Wærn-Bugge som föredragshållare; båda mötena, som voro talrikt besökta, illustrerades med sånger till luta. Med spånt intresse åhördes det hela och uppmuntrades med livliga applåder. Många, både män och kvinnor, anmälde sig att ta listor för namnsamlingen.

I Nynäshamn, där lokalen var i Folkets park, framträdde styrelsen för lokalen och anhöll att få lämna lokalen gratis, vilket naturligtvis mottogs med tacksamhet.

I Tunelsta uttalades starka sympatier för rösträttsaken. M. B.

Ett besök på Lunds rösträttsbyrå.

Går man från Lunds järnvägsstation Klostergatan fram lyser redan på långt håll, tvärs över ett väldigt fönster, anslaget Röst-rättsbyrå.

Byrån har varit i verksamhet sedan den 15 oktober och är för allmänheten öppen från kl. 11 till kl. 1 förm. och från kl. 4 till 6 efterm. Som föreståndarinna för byrån fungerar jur. kand. fru Anna Wicksell, tjustgöringen i övrigt är fördelad mellan ett tiotal av stadens rösträttsförenings mera aktiva medlemmar, representerande olika stånd och färger.

Klockan är 7 på kvällen. Fast vi inte tillhåra stadens rösträttsförening, våga vi oss dock in på ett besök.

Ordf. i Lunds rösträttsförening, fru Louise av Ekenstam, tjänstgör i afton. Det är bråttom, ty det är först efter den ordinarie arbetsdagens slut flertalet kvinnor ha någon tid att ägna åt det extraarbete de i och för den stora opinionsyttringen vilja påtaga sig. På förmiddagarna brukar expeditionen vara jämförelsevis lindrig, ty det är nu beklagligtvis en gång så med arbetet för rösträtten, att det inte är de kvinnor, som ha lättast att förfoga över sin tid, som inse eller behjorta rösträttskravets betydelse, utan det är företrädesvis de, som stå i den hetaste kampen för tillvaron, som fullt fatta sakens innebörd och vilja offra den tid och de krafter de möjligen kunna.

Fulltecknade listor lämnas in och nya oskrivna lämnas ut. Somliga åtaga sig att efter geografiskt ordnad plan av gator och kvarter bedriva namnsamlingsarbetet, andra vilja samla namn allteftersom tillfälle och förhållanden lämpa sig. Ett par äldre damer, några arbeterskor, ett par unga kvinnliga magistrar och åtskilliga student-skor avlösa varandra. Jag tänker för mig själv, att inga äro lämpligare, eller i det hela närmre att ställa sig i rösträttsarbetets tjänst, än just den kvinnliga universitetsungdomen, som inhörsta den rikaste skörden av de frukter kvinnosträvandet hitills burit. Och jag gör i mitt stilla sinne ett överslag av vad ett av Lunds student-skor energiskt och mera allmänt bedrivit litet namnsamlingskorståg ut över den tätbefolkade landsbygden skulle kunna åstadkomma för resultat. Säkerligen skulle det komma att uppväga ett par förlorade studiedagar.

Expeditionsgöromålen börja att avtaga, den tjänstgörande får en smula andrum och visar sig på några ögonblick i det inre rummet. Vi begagna genast det gynnsamma tillfället och andraga de svårigheter, som möta vid namnsamlingen i våra bygder. Dåliga kommunikationer, brist på människor med god tid, men framför allt brist på pengar. "Finns det bara människor med god vilja, blir det alltid någon utväg med pengar", säger Skåneförbundets ordf. på det förtröstansfulla sätt, som här henne eget och som redan i och för sig verkar så sporrande och uppmuntrande. Och fastän Skåneförbundet inte sitter inne med något överflöd på pengar, finner dess styrelse ändå på ett eller annat sätt någon utväg att räcka en hjälpsam hand åt de rösträttsföreningar, som arbeta under alltför ogynnsamma förhållanden.

Till årets slut kommer namnsamlingsverksamheten på Lunds rösträttsbyrå att fortgå. De ledande krafterna, samhällets bildningsnivå och ungdomsskaror av kvinnliga studerande utgöra en borgen för att arbetet här kommer att lämna ett gott resultat. Vilken utgång det kan komma att giva på de håll, där det saknas ledning och jordmänen är mindre gynnsam, kan vara vanskligare att beräkna. Men vill man göra sig besvär att betänka de omständigheter under vilka denna opinionsyttring kommit till stånd och de ekonomiska resurser varmed den måste räknas, torde slutresultatet dock bliva vackert och komma att bära allt det vittnesbörd, som kan göras rösträttsakens motståndare behov. Och om Första kammaren blott hade öron att vilja höra, komme kvinnornas opinionsyttring för politisk rösträtt säkerligen att tala ett nog så tydligt språk.

W. B.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hofleverantör

Rikst. 4 29 Fredsgatan 3, Stockholm. A. T. 50 48

Sveriges äldsta, största o. bäst renommerade specialaffär i

Siden- & Ylle-Klädningsstyger

Prover t. landsorten sändas gratis o. franco.

Rättegångar

Bevakning av mål i Överrätter och Ämbetsverk, Aktenskaps-, Arvs- och Testamentsrätt, Skilsmässor, Skogs- och Jordavtvister, Beskattningsfrågor m. m. billigt.

Juridiska Ombuds- & Advokatbyrå

Gamla Kungsholmsbrogatan 38, Stockholm.
Tel. Brunkeberg. 29 41.

Ellen Key talar.

Inför ett auditorium, som till sista plats fyllde Arbetarinstutets sal i Stockholm, höll Ellen Key, den 2 nov., föredrag om "Vad männen komma att vinna och kvinnorna att förlora på kvinnornas likställighet".

Talarinnan belyste likställighetsproblemet ur tre synpunkter: likställighet inom arbetet, i samhället, och inom äktenskapet. Med avseende på de båda första trodde talarinnan att det endast var en tidsfråga när de blevo erkända av det allmänna medvetandet. Tidens ström står inte att hejda, och vi borde spara en massa kvinnokraft som nu ödslas på att genomföra kampen. Vid tal om likställighet framgår det i de flesta diskussioner att mannen är den förlorande parten och kvinnan den som har något att vinna, men talarinnan betonade starkt, att männen ha lika mycket att vinna som kvinnorna och om hon vore *man* skulle hon vara glad att ensam slippa bära skulden för alla missförhållanden i samhället. Först när termen lyder: lika lön för lika arbete, kan man avgöra var den största dugligheten står att finna; såsom förhållandena nu te sig, är spelet ojämt.

Vad kvinnans plats i samhället beträffade, ansåg fröken Key, att hon har en stor mission att fylla, fast man under århundradenas lopp aldrig ansett tiden mogen för reformerna, och samma motstånd gör sig alltjämt gällande. Endast genom att funktionera kunna organ utbildas och då få vi se till vilka nyttiga organ i samhällskroppen kvinnorna kunna utvecklas. Nu förryckas de stora synpunkterna av dagspolitiken, som ännu inte vidgat sig till att omfatta släktets fysiska och psykiska kvalitet, och kvinnornas hjälp är nödvändig vid danandet av ett värdigare samhälle för det nya släktet.

Den sista formen av likställighet, nämligen den inom familjen, höll Ellen Key för den betydelsefullaste, men också den svåraste att uppnå. Känsorna komma icke att undergå någon förfining förrän mannen avstår från maktspråket.

Olikställighetens väg är lätt och bekväm, men mannen skulle vinna på att mista denna lätta trygghet. Självskrikenheten har i alla tider demoraliserat människan, självförvärvet adlat henne, och den familj-autoritet mannen eftersträvar, bör han nå genom sina bästa och inte genom sina sämsta egenskaper. Hur ofta ser man inte äktenskap, där kontrahenterna andligen torkat, därför att intet intellektuellt utbyte ägt rum.

Vad kvinnorna däremot beträffa, undrade talarinnan om de icke skulle göra vissa förluster genom sitt inträde i det offentliga livet. Kanske skulle de förlora något av den glada optimism, som nu utmärker dem när de kämpa för sina rättigheter, ty svensarna äro ett föga radikalt folk och de eviga jämkningarna och kompromisserna komma att ställa sig hindrande i vägen för kvinnornas reformiver. Männens ridderlighet ha de redan förlorat, men de måste också ofta ett visst mått av hemlycka, innan det lyckats dem att inprova de gamla idealen i de nya och ofullständiga formerna.

Men något så stort som den kvinnliga likställigheten vinnes inte utan oerhörda offer. Varför ha kvinnorna rest sig ur sekelgammalt slaveri? Jo, därför att de äro tidsandans utvalda och över dem lysa utkorelsens flamma. Man blir martyr för en ny tro och en ny uppenbarelse, och vi arbeta på att dana en ny jord där rättfärdighet skall bo. Må var och en bli en stämman med i denna stora kör, utbrast talarinnan, med ögon lysande av inspiration, allt vad vi

DAMER!!!

BESÖK

NORDENSON & LEJDSTRÖMS DAMSKRÄDDERI, Holländareg. 11

Säsongens nyheter nu inkomna i Dräkter, Kappor och Ulstrar.

OBS! Första klass tillskärare nu engagerad, varför vi kunna uppfylla allas anspråk.

OBS! Humana priser. OBS! Aven på avbetalning om så önskas.

Till skydd för tjuvar

finnes en praktisk anordning till tamburdörren,
som uppfunnits av W. R. Edling. Pris 3 kronor.

Särskilt invecklade skriv- och räknemaskiner repareras omsorgsfullt.

A. T. 251 85 • RÖRSTRANDSGATAN 34 • Stockholm.

Försakelseafton på Strand Hotell.

Stockholms F. K. P. R. hade d. 29 okt. ordnat ett "försakelsesamkväm" på Strand Hotell. Uttrycket kan synas en smula underligt, men det var det glada humöret, den goda sammanhållningen och det intellektuella utbytet, som gav samkvämet dess festliga prägel; det materiella var av mindre betydelse och dess överskott tillföll namnsamlingen.

Sedan ordf., fröken Anna Lindhagen, hälsat de talrikt närvarande föreningsmedlemmarna välkomna, gav d:r Lydia Wahlström med säker framställningskonst en orienterande överblick av kvinnorörelsen från dess första begynnelse allt intill våra dagar. Fru Ann Margret Holmgren uppläste där- efter en av henne själv författad saga, "Rösträttsfågeln", som åhördes med spant intresse.

Sparbössorna, som voro i livlig rörelse, lämnade en vacker tribut och strax föresupén höll fru Karin Fjällback-Holmgren ett improviserat och spirituellt "tal till servietten", med den påföljd, att de rösträtts-servietter, som utsänts av Göteborgsföreningen funno strykande åtgång och till och med återskänktes för att säljas på nytt.

Den gladaste stämning rådde och programmet utfylldes med tal av aftonens främmande gäster, fröken Annie Furuholm från Finland och fru Randi Blehr från Norge, recitation av fru Olga Raphael-Linden, flöspel av fröken Ingrid Hökerberg och sång av Oscarsteaterns nya stjärna, fröken Eva Eriksson.

G. H. E.

lidit djupast och ädlast velat, skall förvandlas till lycka för det släkte som kommer efter oss. Våra själar komma att fortleva i den vissaste av all utveckling, den som skall höja mänsklighetens ande till att bli det tredje rikets, den helige andes rike.

Stundens nästan andaktsfulla stämning utlöstes i en ovationsliknande applåd.

Torsdagen den 6 nov. höll Ellen Key inför ett fulltaligt auditorium föredrag i Vetenskapsakademiens hörsal om "Ungdomens förvildning". Talarinnan framhöll vad samhället borde göra för ungdomens fostran och vård, och i motsats till de kvinnor som säga sig älska fosterlandet så högt, att de för dess skull vilja avstå från politisk rösträtt, betonade hon att kvinnorna i stället av kärlek till fosterlandet böra gripa efter rösträtten som ett medel att gagna landet och höja dess ungdom. Detta framför allt därför, att de yttre villkoren kunna och måste omdanas till att främja uppkomsten av en kroppsligt och andligt stark ungdom. När allt kommer omkring, är det dock på människomaterialets art, vårt fosterlands självständighet vilar mer än på militärmakten.

Det av varm och innerlig känsla burna föredraget mottogs av åhörarna med entusiastiskt bifall.

G. H. E.

Kvinnor i pensionsnämnderna.

I Attmar: ordinarie fru Olivia Nilsson, Kläpp och fröken Sara Englund, Karläng; suppleant fru Yttergren, Kläpp, och barnmorskan Lindsten, Lucksta.

I Borlänge: ordinarie fröken Thyra Liljeqvist och barnmorskan fröken Erika Carlsson; suppleanter fru Elsa Lindblom och fru Emma Lindblom.

I Drothems socken: ordinarie fru Alma Johansson; suppleant fru Josefine Kindstrand.

Eringsboda socken: ordinarie fru Jenny Johansson; suppleant fröken Eva Falkengren.

I Filipstad: ordinarie bankkamrer Carin Schröder med fru Maria Andersson som suppleant.

I Frånsta: suppleant lärarinnan fröken Olivia Andersson.

I Klövedal: ordinarie fröken E. Sundberg.

I Linköping: i domkyrkoförsamlingen: ordinarie fröken Anna Jacobson; suppleant fröken Anna Löwendahl. I S:t Lars församling: ordinarie folkskollärarinnan Bertha Ägren; suppleant fröken Sigrid Wiede.

I Ljustorp: ordinarie fröken Karin Jönsson, Stavre; suppleant fru Strindlund, Stavre.

I Luled: ordinarie telegrafisten fröken Tyra Björkman; suppleant fru Märta Sundström.

I Njurunda: ordinarie fru Hilda Eriksson, Svartvik; suppleant fru Sofia Johansson, Stockvik.

I Nora: ordinarie fröken Hedvig Dillner; suppleant fru Regina Ekholm.

Nättraby socken: ordinarie fru Emelia Bure; suppleant sjuksköterskan Gunhild Bredberg.

I Risinge västra distrikt: ordinarie fru Lotten Gustavsson, Finspång.

I Ronneby: i stadsförsamlingen: ordinarie fru Wendela Wahlgren och fru Betty Andersson. I landsförsamlingen: ordinarie fru Augusta Tønning och fröken Emmy Samuelsson.

I Selånger: suppleant barnmorskan Frida Lundholm, Kungsnäs.

I Sköns norra distrikt: ordinarie fru Anna Bäckström, Skönvik; suppleant fru Hulda Näslund, Skönvik.

I Sköns södra distrikt: ordinarie fru Lina Westman, Skönsmön; suppleant fru Kristina Boström, Häffners.

I Strängnäs: ordinarie fru Augusta Wiedebeck; suppleant fröken Hulda Wallin.

I Sundsvalls stad: ordinarie folkskollärarinnan fröken Teodora Allberg samt fröken Helga Wickberg; suppleanter barnmorskan fru Albertina Martell och folkskollärarinnan fröken Ottillia Staaff.

I Söderköping: ordinarie borgmästarinnan fru Anna Hagberg och fru Agnes Karlsson; suppleanter fru Tyra Værnelius och fröken Anna Blomkvist.

I Trollenäs: ordinarie fröken Anna Victor; suppleanter fru Thilda Gustafson, Trollenäs och fru S. Svensson, Selarp.

I Varnums socken: suppleant fru Hanna Regnell, Gustavsvik.

(Forts.)

HEMBRYGGERIET, STOCKHOLM

Lagrådts Dricka

Svag-Dricka

Skattefritt!

Heleneborgsg. 15. A. T. 31 64

Rekommenderas som en erkänd god och närande måltids- och läskedryck.
Finnes på buteljer samt svagdricka på fat.

NAMNINSAMLINGEN I STOCKHOLM

Lästmakaregatan 6^{III}.

Byrån öppen alla vardagar kl. 2-5
och 6-9 e. m.

Allm. tel. 101 83 och 227 08.

Föredragsverksamheten

inom F. K. P. R. har under hösten varit synnerligen livlig. Sålunda har fru Frigga Carlberg under oktober månad företagit en omfattande föredragsturné i övre Norrland med Riksgränsen såsom yttersta mål. Fru Ella Billing har hållit en serie föredrag på olika platser i Småland, Öster- och Västergötland. I Västergötland har dessutom flera möten hållits med fru Jenny Velander som talare och på ett möte i Skara höll d:r G. G. Herrlin föredrag om "Den kvinnliga rösträttsrörelsen ur etisk och religiös synpunkt". I samband med namnsamlingsarbetet i Stockholmstrakten ha möten varit anordnade i Saltsjöbaden och Neglinge, på det förra stället med d:r Lydia Wahlström och på det senare med fru Elisabeth Wærn-Bugge som talare. Mötena ha överallt varit talrikt besökta och intresset för rösträtten har tagit sig uttryck i fulltecknade listor och anmälan om nya medlemmar i föreningarna.

Från vår läsekrets.

Hur nå kvinnorna på landsbygden?

Vore tacksam få uppta tidningens utrymme med ett förslag till dem, som omhänderhava namnsamlingen inom F. K. P. R. Det har mångenstädes visat sig svårt att finna adresser på lämpliga personer, till vilka man kan skicka listor på landsbygden. I vårt samhälle, en mellanstor stad i mel- lersta Sverige, ha vi funnit att bästa sättet att komma i kontakt med kringliggan- de landsbygd har varit att vända oss till "fruarne på torget". Torgdagarna ha vi- sat sig vara utmärkta skördedagar, både direkt genom de namn man får på stället och indirekt genom de upplysningar man erhåller. Man mötes t. o. m. av tacksamhet över att "också vi i vår avlägsna bygd få vara med".

Landsortsfru.

Rösträttsklubben

sammanträder måndagen den 24 november kl. $\frac{1}{2}$ 9 e. m. å Nya hushålls- skolan 19 Västra Trädgårdsgatan. Obs! Sista sammanträdet för året. Alla medlemsböcker böra medtagas.

Rösträtt för Kvinnors

tjuguandra nummer 1913 innehåller bl. a.:

Tiden hastar.

Lilly Engströms 70-årsdag.

Politiskt kvinnorösträttsmöte i Uppsala.

Kvinnorösträtten i praktiken. Av dr Gullis Petrini. Lagberedningens förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning. Av jur. kand. Anna Wicksell.

En ny bok av Ellen Wagner: Helga Wisbeck. Rec. av Gerda Hällberg.

Ett besök på Lunds rösträttsbyrå.

Ellen Key talar.

Kvinnor i pensionsnämnderna.

CRÈME

..... DU ..... domligt skär o. fraiche.

HAREM

FRANSA PARFYMAGASINET
Hofleverantör
21 DROTNINGGATAN 21.

enastående hudcrème.
Borttager finnar, fräknar m. m. Gör hyn ungdomligt skär o. fraiche.

P. A. Collijns

Extra Prima
o. Prima
Bomullslärf.
Marknadens
bästa
kvalitéer.

(A. F. 1448)

Stockholms Ritkontor

rekommenderar sina i alla prislägen smakfulla och vackra handarbeten. Ritningar till broderier för klädningar utföras i extra vackra mönster.

Huvudaffär: Drottninggatan 30.

Filialeer: Humlegårdsgatan 11, S:t Paulsgatan 1, Upplandsgatan 34. (A. F. 1401)

är nutidens modernaste **hårfärgningsmedel**, vetenskapligt förklaradt såsom oskadligt; endast en behandling nödvändig; tvättakta; ger håret ett absolut naturligt utseende. Överraskande resultat i alla nyanser. Pris 1/2 8 kr., 1/3 5 kr. Förs. pr efterkr. **Kemisk Tekniska Fabriken Kronan**, Stockholm Ö. Dj.

NYA HUSAPOTEKET

STOCKHOLM

System: MIRTILLINE

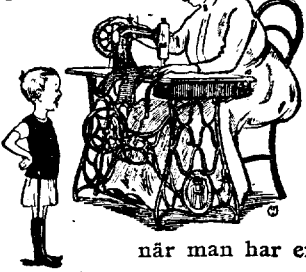
är ett nytt Husapoteke, en vegetabilisk naturprodukt, ofelbart att använda mot **Frost, Exem, Skoskav, Sår, Blodförgiftning, Finnar, Pormaskar, Röd näsrot, Reformar, Hudlöshet, Myggbett, Insektsstyggn, Svåra magplågor, Blindtarmsaffektioner, Halsåkommer** etc. Klåda och plågor upphöra genast. Prospekt och intyg från botade personer sändas mot 10 öre till svarspotto. Provburkar å 1,30 och 2 kr. mot postförskott. Agenter antagas överallt. Skriv genast till

Nya Husapoteket S. M.
Stockholm 6.

Vår Mirtilline bör ej saknas i något hem.

Lugna dej, pojke!

Det går på ett
par minuter

när man har en

Ihusvarna
Symaskin.

Förmånliga afbetalningsvillkor.

NOTARIE P. G. CARLSON

A. T. Br. 46 00

Stockholm Stortorget 16

Rättegångar
Inkasseringar - Deklaration

PROVDOCKOR

i alla modeller och storlekar för sömmerskor och hemsömnad ständigt på lager.

SKYLTSTÄLLS
Aktiebolag

HJALMAR ANDERSSON

53 Drottninggatan 53

Riks 43 58

Allm. 254 84

AFFÄRSREGISTER

Allmänna Pensionsförsäkringsbolaget, Stockholm meddelar till särdeles billiga premier: Liv-, Blandade Liv- & Kapital- samt Barnförsäkringar. **Liberala Invalidföretagsbestämmelser.** Bolaget ansvarade den 31 december 1912 för en liförsäkringssumma på **43,034,188 kronor.** Ombud antagas genom Huvudkontoret eller resp. Distriktskontor.

A.-B. Stockholms Folkbank
Klarabergsgat. 23, Kommandörsгат. 25, Barnhusgat. 16, Fleminggat. 59, Lidingö Villastad.
Sparkasseräkning, kapitalräkning.
Insättningar fr. o. m. En krona.
Skriv eller gör ett besök!

PER HELLSTRÖM
Gummiverkstad, 71 Döbelsgatan, Stockholm.
Allm. Tel. 249 62. Rekommenderar sina reparationer av Slangar och Däck för Automobiles och Velocipeder. Även försäljning av nya Slangar och Däck. Allt arbete under garanti och på kortaste tid. OBS! Billiga priser.

Juridiska uppdrag
av alla slag utföras till **bevisligen billigaste pris** genom **Affärs- och Juridiska Byrån Skåne.** Stora Nygatan 13. Allm. Tel. 240 27.
Innehavare:
Advokat ADOLF OLSSON. Privatdetektiva uppdrag.

Tandläkare CHR. MATSSON
Hornsgatan 58, 1 tr. (vid Adolf Fredriks torg).
Mottagning vardagar 10-2.
Övriga tider efter överenskommelse.
A. T. Söder 67 52. R. T. Söder 40.

CENTRALFÖRMEDLINGEN
(Inneh. Martha Larsson). 44 STORA NYGATAN 44
FÖRMEDLAR tjänare i alla branscher, kontorsbiträden, lärare och lärarinnor.
ANSKAFFAR väningar och rum (möbl. och omöbl.), inackorderingar m. m. Adresser fritt. Kontorstid 10-5, Lörd. 10-4. A. T. 23 18. R. T. 128 34. (A. F. 1639)

KONSTVÄTT.

Undertecknad har tagit kännedom om de bästa metoderna för rengöring på luktfri väg av alla sorters Gardiner, kulörta broderier, äkta spetsar, klädningar, siden, ylle och chiffon, promenaddräkter, damkappor m. m., m. m. Allt till billigaste priser. Allm. Telefon Sö. 251.
ANNA BOY, Hornsgatan 42, Stockholm.

bedgångsreumatism
och **Nervvärk behandlas.** Genom långvarig praktik uppnått goda resultat.
Ruth Jonsson: Sjuksköterska, Massös.
Referenser.
A. T. Öst. 46 49. Engelbrektsгatan 12, n. b.

Skoreparationsfabriken "Olympia"
6 Jakobsbergsgatan 6
verkställer sulning och klackning på cirka 40 minuter. Skodon hämtas och hämsändas. Stockholmstel. 141 17.
Prislista: Herrskodon, Sulning och Klackning Kr. 3.50
Dam- 2.50
Låt laga Edra skodon i Skoreparationsfabriken "Olympia".

POTATIS

finfin, växt å sandjord, Löb och Rotfukter till lägsta priser, allt i lager hos

Svenska Potatisaffären

8 Wallingatan. Stockholmstel. 78 76

RAGNAR NILSSON

BAGERI OCH KONDITORI

49 Hornsgatan 49.

OBS! Endast 1sta klass ingredienser. - Alla slags efterrätter. - Kakor och tårter på beställning. Allm. tel. 138 48.

D:r Elin Beckmans Hettluftsinstitut

Barnhusgatan 12. Riks 105 52. Stölm. Tel. Br. 45 52.
Rådfrågningstid: Vardagar halv 3-4.
Behandling av reumatism, gikt, efterbehandling av ledsador, neuralgier, frostsador och vissa fall av börjande ålderdomsbrand. OBS! Kan även anordnas i patientens hem. (A. F. 1421)

Mek. Rep.-Verkstad, Velociped- & Glödljusaffär
32 S:t Eriksгatan 32, Allm. Tel. 282 14
Försäljning av: Velocipeder, Lyktor o. Carbid, Glödljus, Lampor för Gas o. Elektr., Ringledn.-material, Batterier o. Ficklampor. Rep. av: Velocipeder, Barnvagnar, Kaminer, Gas- o. Fotogenkök samt Blåslampor, Läs o. Nycklar, Förtenningar, härd- o. tennlödningar, Pålägg. av Diskbord. Uppställning av Glödljus och Lampor, Ringledningar m. m.

BERNHARD HELLQVIST

Dekorationsmålare

REKOMMENDERAS

STORGATAN 20 A. T. Ö:m 10 95

HEMMETS

Vedsågeri & Kolaffär

34 & 36 Krummakaregatan 34 & 36, Stockholm.

Prima torr Björk-, AI- och Barrved, Antracit, Hus-hålls- och Träkol samt Koks, såväl krossad som okrossad, till för dagen gällande priser.

OBS! Hemmets verksamhet bedrivs för upprättande av fallna. Rikstelefon 70 84. Allm. Telefon 30 99.

LINNESÖMNADSAFFÄREN

Beställningar å Linneustyrslar, Bebeustyrslar, Herrskjortor, Blusliv, Morgonrockar m. m. Egna tyger emottas. 1sta klass arbete! Vid större beställningar 5% rabatt. 18 Götgatan, 1 tr.

J. Wahlgren

7 Södermalmstorg 7. Grundad 1878.
Ur- och Optisk Affär
OBS! Ingen förl. Uppdragningar pr år i hemmen verkställes punktligt. Allm. Tel. Söder 168.

Effektiv behandling mot mjäll och dålig hårväxt.
Damfriseringen Vestmannag. 70
Allm. Tel. V. 80 13.

Damer!

Ett bättre modevarulager, bestående av såväl enklare som finare modellhattar, stommar 3.50 st. Plymer, fantasier, sammet o. siden, bortsumpas enastående billigt. 83 Drottninggatan 83 ing. vid fruktaffären.

Schweizerbrodyr, Spetsar

och Vävnader, Broderade klänningar och näsdukar
Beställningar å linneustyrslar. Billiga priser.
Prover till landsorten franco.
CELIA LUTTEMAN,
Saltmätaregatan 3 B, Stockholm.
Allm. T. 52 39. Riktst. Vasa 149.

Guld, Silver och Nysilver

till billiga priser. **Förlovningsringar**, nyaste modell. Omförsilvring, omförgyllning samt lagningar utföras med noggrannhet. **Silvertvål, Polerpulver, Putsbomull.**
ANNA BRÄSE
OBS! Ändrad adress.
Klarabergsgatan 40. Allm. tel. 162 19.

Stockholms Blusbasar

81 A Drottninggatan
Ständigt lager av: Damblusar i alla prislägen. Största sortiment av strandkläder. (Beställningar även efter mått.) Klädningar och dräkter på beställning. Tyger på lager. Allm. Tel. 148 73.

Återförsäljare och förbrukare.

Leclonchés vätelement, passande för ringlödningar telefonapparater etc., erhållas till billiga priser. OBS! Egen tillverkning.
C. A. ERIKSSON
Saltmätaregatan 12 B. A. Tel. Vasa 72 37.

Damer!

Promenad-, rid-, sportdräkter samt finare påskkappor utföras förstklassigt av **Josef Gürtler**, Stockholm, Arenalsгatan 3, 1 tr. OBS! Mångårig praktik som tillskärare i såväl in- som utlandets förmåsta affärer.
A. T. 248 35.

Herm. Schagers Tårterbageri

A. T. 131 64, Volmarystkullsgatan 15 A, rekommenderar sina tillverkningar av **tårter**. Specialité: **Kaffertårter, Namnsdags- och födelsedagstårter** på beställning, som hämsändas till alla stadsdelar vid påringning.

GARDINTVÄTT

utföres snabbt, väl och billigt till nedanstående billiga priser: *Månblad* kr. 1.- till 1.50 per luft
Stärkta och strukna • 1.50 • 2.50 •
Obs! Simhallen öppen för damer tisdagar efter kl. 2 e. m.
MALARBADET
Bad-, Tvätt- och Stryknärättning.

Sängfiltar

köpas billigast i vår fabriksbod
Oxtorgsgatan 9 A
Stockholm.
Arvika Ullspinneri

SÖDRA MODEMAGASINET

26 Bellmansgatan 26
Rekommenderas
moderna och stilfulla Hattar i billigaste priser.
Allm. Tel. 137 77.
Medlemmar af F. K. P. R. erhålla hög rabatt.

Använd Renol!

Damer! Hårvatten utan fett. Gör det fetaste hår torrt och smidigt. Bästa medel mot håravfall. Fäster håret efter några behandlingar. Pris per flaska kr. 2:50. Frisör Th. de Woul, Styrmansгatan 2, Stockholm. Allm. 240 84.

Lafrenz Modemagasin

100 DROTTNINGGATAN 100
Senaste nyheter i Dam-Hattar. Ständigt lager af sorg-artiklar. Billigaste priser. Allm. Telefon 123 92. Medlemmar av F. K. P. R. erhålla rabatt.

Nervkur-Institutet

för hembehandling - Stockholm
1sta verksamhetsåret 1907.
Utan annonsering, från hem till hem har ryktet om våra lyckade kurer spritt sig. Verksamast synas de s. k. magnetiska samt Skodsborgsmetoderna vara. Billiga kurer. Barn och vuxna. Obs! Inga telefoner. Anmälan och förfrågn. skriftligen adr. endast Stockholm.

DAMER! Vinterhatt

Innan Ni köper
besök
66 Billighetsbasaren 66
västerlånggatan 66
Största sortering. Billigaste priser.

Ericssons Modeaffär

Birger Jarlsgatan 90, hörnet av Odengatan
STOCKHOLM
rekommenderas. Nyinkommet lager. Vålgjort arbete. Sorghattar på lager. Billiga priser. Allm. Tel. 247 24. Gör ett besök. Medlemmar av F. K. P. R. erhålla rabatt.

Elektromek. Verkstaden STAR

(Innehavare O. Brokvist)
50 Linnegatan 50 - Stölmstel. 269 69.
Tillverkar och uppsätter all slags belysning i automobile och motorbilar. Uppsatser automatapparater, ringledningar, glödljus etc. Reparerar båtmotorer och elektriska apparater av alla slag.

M. Nilssons Bokbinderi

Appelbergsgatan 48, Stockholm
Allm. Tel. 280 42
utför allt vad till yrket hörer. Order till landsorten emottas. Förstklassigt arbete! Moderata priser!
(A. F. 1583)

Johanna Brunssons Praktiska Konstvävnadsskola

Kungsg. 70, Stölm. Emottager elever samt utför beställningar å alla slags konst- och enklare vävnader. Vävtolar med tillbehör samt garner tillhandahålls. Beställnings- och försäljningslokaler:
70 Kungsgatan 70 Klarabergsgat. 21
A. t. 437. R. t. Norr 863. A. t. 101 59.

Handarbetskurs, 3 kr. i mån.

(16 timmar) för äldre och yngre. Undervisning i ylle- och silkeschattringar, häll-, botten-, Hedebo- och Iar-dangersöm, guld-, irländskt-, vitbroderi och märkning, spansk och italiensk spetsöm samt filletgyp.
Elsa Larsson, utex. Handarbetslärarinna.
Kungsholmsгatan 13, 2 tr. A. T. Kh. 17 08.

OBS! Vinterklädningar

kunna alla damer med lätthet sy själva, nu när man får så utmärkta mönster och även hjälp med provning, om så önskas i **NYA MÖNSTERAFFÄREN**
Engelbrektsгatan 15-17.

Vårda hy och hår.

MANICURE. Hygienisk ansiktsbehandling m. vibrationsmassage. Smärtfri borttagning av generande hårväxt. Medicinsk hårbesättning och hårfärgning. Huderäm, hårv-pastor, salvor och puder märkta "Astra". Fru Ingrid Weywadt, Grevturegatan 27, II. Allm. tel. Öst. 30 25.

A. Magnussons Damskråderi

Klarabergsgatan 42, 2 tr. Stockholm. Etabl. 1903.
Rekommenderas till benägen hägkomst med beställningar av Bal-, Soupé-, Sport- o. Promenaddräkter m. m. Alla beställningar såväl finare som enklare utföres förstklassigt och omsorgsfullt. Allm. Tel. 150 92.

CARL A. OLAISSON

51 Regeringsгatan 51, Stockholm
insätter konstgjorda tänder, som omöjligt kunna skiljas från naturliga. **Plombering.** Gamla lösplåtar la gas ovanligt fort. Mottagning kl. 10-3 och 5-7
Sönd. 10-2 36-årig praktik. Billigaste priser.
Allm. Tel. 110 82.

BRUNKEBERGS SNICKERI & SLIPERI

(Carl W. Wenthzel p. p.)

[A. T. *29 38.

26 BRUNNSGATAN 26.

A. T. *29 38.

Utför alla slags Byggnadsreparationer, Affärsinredningar, Möbelpreoveringar, Trätappsfabrikationer även Tapetseri-arbeten m. m.

Utför alla slags Eggjärnsbelysning, Rakknivar, Saxar, Köttkvarnsknivar, Skärmaskinsknivar, Skridskor, Velocipeder-reparationer samt Förtenning m. m.

PROVA

det utav **SMUL-TÉET** å 2.50 och omtycpta 2.75 pr kg.

Sändes till landsorten mot postförsk. eller efterkrav endast från

STOCKHOLMS TÉIMPORT, STOCKHOLM 2.

Stockholm. Ivar Häggströms Boktryckeri A.-B., 1913.